

Romové žijící dnes v České republice prožili II. světovou válku v Protektorátu Čechy a Morava, v Sudetech zabraných Německem, na jižním Slovensku zabraném Maďarskem a ve Slovenské republice. Z prvních tří oblastí byli Romové postupně deportováni do internačních a koncentračních táborů, na Slovensku byli pak vystaveni různým represím jako hromadné vysídlování mimo obce, nucené práce a nakonec skrývání se za nelidských podmínek po lesích před výpady nejen gestapa, ale i Hlinkovy gardy.

V roce 1998 se Romům v ČR naskytl první příležitost zažádat si o finanční příspěvek za prožité utrpení. Švýcarské banky vložily vklad 273 milionů CHF do fondu, z nichž 88% mělo být rozděleno Židům a 12% nežidovským obětem. Fond nepřijímal individuální žádosti, ale spolupracoval s lokálními organizacemi. V ČR to byla především Liga na pomoc obětem války, kterou za tímto účelem založila Romská občanská iniciativa. Liga sestavila seznam cca. 3.000 žadatelů, kteří splňovali podmínku data narození před 31. prosincem 1944, válku musel žadatel prožít na území Československa a také bylo třeba prokázat, že je sociálně potřebný. Švýcarský fond takový počet žadatelů z ČR nepředpokládal, a tak změnil kritéria pro výplatu příspěvku tak, že nárok měli pouze vězni z koncentračních táborů. Na nové podmínky přistoupil pouze Ing. Karel Holomek zastupující moravské Romy, z nichž 221 nakonec příspěvek získalo.

V roce 2001 se naskytl další příležitost spolu s německou nadací „Připomínka, odpovědnost a budoucnost“, do které německá vláda spolu s německým průmyslem vložily 10,1 miliard DM pro osoby nuceně nasazené. V České republice žádosti shromažďoval Česko-německý fond budoucnosti (ČNFB), který konkrétně na kompletování žádostí od romských žadatelů spolupracoval s organizací Člověk v tísni. ČNFB zohlednil důkazní nouzi žadatelů a připustil jako doklad o utrpení osobní výpověď. Program byl úspěšný, z odhadem 2.500 žádostí od Romů a Sintů jich bylo necelých 2.000 vyhodnoceno kladně.